

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonae, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

Lectori. Qua occasione, quove consilio scriptus hic liber. Ejus argumentum
& difficultas.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

LECTORI.

*Qua occasione, quove consilio scriptus hic liber.
Ejus argumentum & difficultas.*

Aucis me præfari oportet, & tibi, benigne Lector, suscepti operis rationem reddere. Edideram Romæ ante aliquot annos Tractatum de Divina Psalmodia, ejusque causis, mysteriis, & disciplina; deque variis ritibus omnium Ecclesiarum in psallendis divinis officiis. Vidit eum aliquando & pereurrere dignatus est Sfortia Pallavicinus Cardinalis amplissimus, de litteris & de Ecclesia optimè meritis, & ut erat mihi arctissima junctus amicitia ab eo tempore, quo in domo sancti Andreae Societatis Jesu historiam Concilii Tridentini toti orbi notissimam scribebat, protinus urgere me atque compellere cohortatione, imperio, ac quotidiano penè convitio cœpit, ut de augustissimo nostræ Religionis Sacrificio simile opus adornarem, amicè testatus, me in hoc genere aliquid posse. Ego verò tametsi hominem tantæ dignitatis summa veneratione prosequer, multoquæ difficilior existimarem, id negare quod præcipiebat, quàm efficere; conscius tamen imbecillitatis meæ diu reluctatus sum. Ponderis enim gravissimum, & vix tractabile perhorrescebam, nec audebam opus aggredi longum, perplexum, ac plurimi otii, quo maximè indigebam. Cumque hoc sæculum eruditissimum sit, nimis audaciæ ac temeritatis notam incurrere verebar, si quidpiam in publicum proferrem, quod non esset elaboratum & omni ex parte perfectum. Terrore denique fuerunt inextricabiles difficultates in singulis ritibus divinæ Liturgiæ explicandis, ac è rudibus antiquitatis in lucem proferendis, qui cum profundis tenebris sepulti sint, quædam dumtaxat tenuissima vestigia apud præscos scriptores reliquerunt. In his autem angustis constitutum urgebat quotidie Pallavicinus, adhibitis etiam amicorum auxiliariis copiis, & eorum interposita auctoritate, quorum præceptis refragari nefas erat; donec tandem timorem abjicere, onusque suscipere fatius duxi, quàm deesse obedientiæ, quæ perfecta tunc esse censetur, cum nihil videt, nihil dijudicat.

Quicquid igitur obstabat, patientiâ ac studii pertinaciâ vincere tentans, multa volumina evolvere, & ex iis diligenter excerptere cœpi quæcumque ad propositum argumentum spectare visa sunt: & aspirante divina gratia, tanta mihi sensim rerum congeries parata est, qua exactoris desiderio & expectationi aliqua saltem ex parte satisfacere possem. Jam septimus annus elapsus est à prima operis delineatione, cui cum assidue instarem, nullique parcens labori extremam manum imponere sperarem, longa & molesta correptus infirmitate, & studiis & libris repudium dicere coactus sum. Pristina verò valetudine restituta, aliisque rebus peractis, quæ, quia differri non poterant, me diu occupatum tenuerunt; cum paulisper respirare, & ad intermissa studia redire cœpisset, mox gravius impedimentum subortum est, quod non solum ab opere perficiendo, sed ferè per annum ab omni librorum commercio avocavit. Nam Beatissimus Pontifex Clemens IX. me nihil tale aut merentem aut cogitantem, à tranquillitate & pace, quibus in Monasterio perfruebar, repente abstractum & avulsam ad fastigium evexit maximæ in Ecclesia dignitatis;

tatis; cui cum impar omnino sim, vereor ne vox illa Prophetæ ad me pertineat, *Elevans allisti me.* Vixeram in Religione ab anno XV. ætatis meæ usque ad LX. & agnoscens in me aliquod signum divinæ misericordiæ, optabam mori in nidulo meo, nec diem hominis desideravi, Deus scit. Nunc autem expulsus à jucunditate monasticæ vitæ, rerum exteriorum tumultus patior, quibus assuetus non eram, & omiſſis genialibus studiis, ad curas sæculi ejectus sum, à quibus maximè abhorrebam. Ideò in longum protractum opus, seriùs quàm promiseram, editum est.

Cæterùm in eo conscribendo historiæ limites prætergressus non sum. Ex Conciliis & sanctis Patribus, cæterisque Ecclesiasticis atque eruditis Scriptoribus, ex codicibus M. SS. ea dumtaxat delibavi, quæ ad Missæ institutionem, sacrorumque rituum originem spectant: quibus verbis, quo ritu, quo loco, qua hora, quo apparatu, qua lingua olim Missa celebraretur: idemne an diversus omnium Ecclesiarum mos fuerit: quando, quomodo, & à quibus addita quædam & immutata. In quibus explicandis ut certo ordine progrederer, quæcumque pertinent ad Liturgiam duobus libris complexus sum. Primus ea continet, quæ de illa generatim prænosci debent. Alter sigillatim edisserit omnes ejusdem partes ab accessu sacerdotis ad altare usque ad ejus recessum, ut ex subjecto Capitulo indice apparebit. In tanta autem consuetudinum diversitate præscarumque rerum densa caligine nonnulla ex conjecturis deduxi, quædam verò me nescire professus sum, Magni Cassiodori consilium sequutus, qui lib. de Anima cap. 14. ait: *Melius esse in occultis causis confiteri ignorantiam, quàm periculosam sumere audaciam.* Quæ cunctis nota sunt, non nisi leviter tetigi, Lacedæmonios imitatus, quorum est apud Thucydidem lib. 4. illa, quæ semper mihi placuit, sententia, *Non oportere multis verbis uti, ubi pauca sufficiunt.* Quæ magis abstrusa visa sunt, vel ipse fusiùs exposui, vel fontes indicavi, è quibus possunt curiosi explere sitim.

Partem asceticam opusculo seorsum evulgato pridem exposui. Symbolica explicatio à pluribus haberi potest, qui de illa copiosissimè scripserunt. Scholasticis disputationibus plena sunt ingentia Theologorum volumina. Polemica illi reliqui, qui Missam vindicant à calumniis hæreticorum. Alia fortassis erunt è profundiore sapientia atque uberiori eruditione petenda, quæ me fugerunt carptim & per interstitia scribentem. Norunt autem experti, quàm sit difficile ad hujusmodi lucubrationes redire, postquam ab illis discessum est. Multos quoque nodos vindice dignos superesse agnosco, quos peritioribus solvendo relinquo. Omnium autem in quibus deliqui ab æquis rerum æstimatoribus veniam obtinebo, quia ut præclare scribit Dionysius Longinus, *In magnis labi generosum peccatum est.*

M O N I T I O.

Vix emerſit è prælo hic Liber, cum statim intellexi, displicuisse nonnullis rem non satis intelligentibus, aut in sensum à meo alienum detorquentibus, quod Libro I. Capite XXIII. asserui usum fermentati diu viguisse in Ecclesia Latina. Visum igitur est mihi omnem scrupulum è mentibus illorum tollere, & statum controversiæ clariùs explicare. Tres sunt ejus quæstiones. Prima est, an Christus, quando instituit Euchari-